

Michael Fehsenfeld

..... KORT FORTALT

FRIVILLIGT SOCIALT ARBEJDE - AUTONOMI OG AFHÆNGIGHED

SAMSPILLET MELLEM DEN FRIVILLIGE OG DEN KOMMUNALE SEKTOR

De seneste år er der eksperimenteret med et tættere samspil mellem den frivillige og den kommunale sektor, og der er store forventninger til, at samspillet både vil fremme det frivillige engagement og øge kvaliteten i en række kommunale indsatser.

Formålet med dette forskningsprojekt har været at generere viden om de mange eksperimenter og blive klogere på fordele og ulemper ved samspillet.

Projektet er gennemført fra 2015 til 2018 og har omfattet fem kommuner: Odense Kommune, Faaborg-Midtfyn Kommune, Faxe Kommune, Rudersdal Kommune og Aarhus Kommune. Såvel kommunerne som Nordea-fonden har givet økonomisk støtte til forskningsprojektet.

Projektet har et stærkt tværfagligt sigte – på tværs af den frivillige og den offentlige sektor og på tværs af samfundsområder. Projektet består både af en forskningsdel og en formidlingsdel.

1. For det første er der gennemført en undersøgelse af den kommunale politik på området. Både i form af en spørgeskemaundersøgelse af alle danske kommuners politik og konkrete indsatser og ved interviews med politikere og ledende embedsmænd i de nævnte kommuner.
2. For det andet er samarbejdet mellem kommunerne og foreninger og frivillige kortlagt, idet der i både 2016 og 2018 er gennemført en spørgeskemaundersøgelse af a) kommunale institutioner, centre og indsatsers samarbejde med foreninger og frivillige og b) en spørgeskemaundersøgelse af foreningers samarbejde med kommunale institutioner.
3. For det tredje er der gennemført dybdegående analyser af 17 cases, hvor kommune og civilsamfund samarbejder: Samarbejdet på skoleområdet, flygtningeområdet, det grønne område, det sociale område, sundhedsområdet, kultur- og fritidsområdet samt om borgerinddragelse i lokalsamfund.
4. For det fjerde er undersøgelsens analyser formidlet til både praktikere og forskere i form af tre brugerkonferencer, fremlæggelse af undersøgelsens resultater på fem videnskabelige konferencer, Kort Fortalt publikationer til praktikere, videnskabelige artikler, halvårslige møder med de fem kommuner, omkring 50 oplæg og foredrag samt mange interviews til medier.

Abstract

Undersøgelsen i denne Kort Fortalt beskæftiger sig med samarbejdet mellem Odense Kommune og en lokal afdeling af organisationen HOME-Start Familiekontakt. HOME-Start er en frivillig social organisation, som tilbyder social og praktisk støtte til pressede familier. Undersøgelsen har fokuseret på professionalisering af organisationen samt karakteren af samarbejdet mellem kommunen og organisationen.

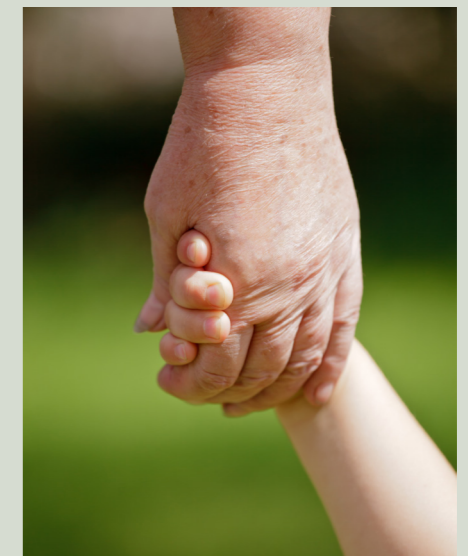
Analysen viser, for det første, at HOME-Start har en professionaliseret organisering og ledelse. På den ene side sikrer denne professionalisering en kvalitet og stringens i arbejdet med sårbare familier. På den anden side betyder professionaliseringen af organisationen, at de lokale afdelinger er afhængige af kommunal finansiering for at kunne eksistere.

For det andet er samarbejdet mellem kommunen og organisationen præget af et armslængdeprincip og har karakter af et operationelt samarbejde mere end et strategisk samarbejde. Det vil sige, at samarbejdet er fokuseret på opgaveløsning mere end 'samskabelse'.

Endelig viser analysen, at begge parter er opmærksomme på, at den frivillige støtte skal være supplerende og/eller komplementerende til de kommunale velfærdsydelser fremfor at være en erstatning for disse. I sidste ende er det dog i den konkrete sagsbehandling, at det afgøres, hvorvidt den frivillige støtte ender med at være en erstatning for iværksættelse af kommunale indsatser.

Baggrund

Der har, historisk set, været en tæt relation mellem velfærdsstaten og den frivillige sektor i de skandinaviske velfærdssamfund. På det sociale område har den frivillige sektor i mange henseender været en integreret del af udviklingen af velfærdssamfundet, og mange offentlige velfærdsydelser er oprindeligt fostret af civilsamfundet. Særligt siden 1980'erne har staten og kommunerne haft et øget fokus på 'samskabelse' mellem civilsamfund og det offentlige, og frivillige organisationer inviteres i stigende grad til at deltage i udvikling og produktion af sociale velfærdsydelser. Langt de fleste kommunale institutioner har i dag et samarbejde med foreninger og frivillige. De politiske forventninger til den frivillige sektors deltagelse i velfærds-udvikling er også steget. Spørger man kommunerne, handler forventningerne særligt om styrkelse af tilliden mellem borgere og kommune, øget demokratisering af de kommunale serviceopgaver samt øget innovation og mindre om effektivisering af de kommunale serviceydelser. Undersøgelser viser dog, at det konkrete samarbejde oftere handler mere om produktion af serviceydelser end om udvikling og planlægning af services.

På organisationssiden betyder det tætte samspil mellem de to sektorer, at der også opstår forventninger og stilles krav til kvaliteten af den service, de frivillige organisationer leverer. For nogle organisationer har det resulteret i en udvikling i retning af mere professionalisering, centralisering og specialisering. Flere frivillige organisationer etablerer sig således med et sekretariat med lønnede medarbejdere og indgår kontraktlignende samarbejdsrelationer med offentlige myndigheder, hvilket igen kan betyde et øget pres for at skaffe driftsmidler. Udviklingen i retning af mere professionelle frivillige organisationer fremhæves af kritikere som en udvikling, der risikerer at undergrave sektorens uafhængighed og gøre den mindre tilbøjelig til at kritisere offentlige institutioner og deres praksis. Omvendt mener andre, at professionalisering af sektoren vil gøre den bedre rustet til at imødegå komplekse samfundsmæssige problemstillinger og dermed give de frivillige organisationer større mulighed for at gøre deres indflydelse gældende.

I denne del af undersøgelsen af samspillet mellem den offentlige og den frivillige sektor er der fokus på samarbejdsrelationer inden for det sociale arbejde. Undersøgelsen tager udgangspunkt i samarbejdet mellem Odense Kommune og organisationen HOME-Start Familiekontakt.

HOME-Start Familiekontakt

Organisationen startede i Danmark i 2006 som en del af et internationalt netværk fordelt på 22 lande med udgangspunkt i England. HOME-Start tilbyder støtte og hjælp til småbørnsfamilier, som i en periode har behov for social eller praktisk støtte. I 2017 var der i Danmark 13 lokalafdelinger med 413 tilknyttede frivillige 'familievenner', som i løbet af 2017 gav støtte til 508 familier. Tilsammen har de 13 lokalafdelinger 18 lønnede koordinatore (fuldtids- eller deltids-ansatte). Et landssekretariat med tre ansatte varetager understøttelse, udbredelse og udvikling af konceptet, udvikling af nye tiltag og støtte til etablering af nye lokalafdelinger. Før man kan etablere en ny lokalafdeling, er det et krav, at der skal være finansiering til en lønnet koordinator i min. 25 timer pr. uge i 2 år. Det koster således iflg. organisationen mindst 450.000 kr. om året at drive en lokalafdeling med en deltidsansat og 700.000 kr. med en fuldtidsansat. Ifølge organisationen koster det i gennemsnit 10-20.000 kr. at støtte en familie. Den primære finansiering af lokalafdelingerne kommer fra de enkelte kommuner. Lokalafdelingen i Odense startede i 2011 og har to ansatte koordinatore – en fuldtids og en deltids. Afdelingen indgik i 2018 en faglig partnerskabsaftale med Odense Kommune.

Som en del af konceptet skal familierne, i udgangspunktet, selv tage kontakt til den lokale koordinator – men andre kan også tage kontakt på familiens vegne, hvis forældrene ønsker det og ikke selv har overskud. Hovedparten af de familier, som får hjælp fra HOME-Start, bliver gjort opmærksom på muligheden af deres sundhedsplejerske (52%) eller socialrådgiver (17%). Efter den indledende kontakt søger den lokale koordinator at matche familien med en af organisationens frivillige. Det betyder, at både familien og den frivillige har mulighed for at vurdere, om der er 'kemi' til at opbygge en relation, hvor den frivillige kommer i familiens hjem. Typisk er der tale om et forløb på 6-12 måneder, hvor den frivillige hjælper til i familien et par timer om ugen. Hjælpen kan bestå i at følge børn til institution eller skole, indkøb, rengøring eller andre praktiske gøremål. Men det kan også være at bage med

børnene eller at snakke med en ensom forælder. Den konkrete hjælp aftales mellem familien og den frivillige. I 2017 støttede lokalafdelingen i Odense 47 familier. Organisationen vurderer selv, at den bedriver forebyggende socialt arbejde, og lokalafdelingen i Odense sender sjældent de frivillige ud til tungt belastede familier med alvorligt misbrug eller svære diagnoser. Målgruppen er familier med småbørn, som er pressede og evt. føler sig isolerede, og som med en mindre indsats kan få overskud til at klare de udfordringer, de står overfor.

Professionalisering af organisationen

Samspillet mellem den frivillige sektor og den offentlige sektor bliver ofte diskuteret med udgangspunkt i de frivilliges rolle i forhold til velfærdssamfundet. Skal det frivillige sociale arbejde forstås som et supplement til offentlige velfærdsydelser, komplementerer de frivillige indsatser kommunens ydelser, skal de betragtes som 'flødeskummet' ovenpå de offentlige ydelser, eller er de i virkeligheden en erstatning for offentlige velfærdsydelser, som skæres væk.

Organisationen HOME-Start drives efter forholdsvis standardiserede retningslinjer som, blandt andet, har til formål at sikre en vis grad af professionalisering af organisationen. Som beskrevet er organisationen for det første en del af et internationalt koncept, som definerer dens organisering og aktiviteter. For det andet er landssekretariat og lokalafdelinger drevet af lønnede medarbejdere, som tager sig af koordinering, udviklingsopgaver og udbredelse af konceptet. For det tredje er en stor del af økonomien finansieret gennem offentlig støtte og anden fundraising. Organisationen opererer ikke med medlemskab, og der er således ingen medlemsbaserede indtægter. Endelig er der et relativt stort antal lønnede medarbejdere i forhold til antallet af frivillige. Summen af disse forhold betyder, at det er særdeles vigtigt for organisationen at promovere sig overfor kommunen og andre potentielle donorer samt at signalere en indsats, der er stabil og kan garantere kvalitet i de frivillige indsatser:

"Jeg mener, at vi er et godt supplement til det, kommunen kan og skal, fordi det er det forebyggende, og man kan sige, at der er også lavet beregning på det. Vi sparer faktisk kommunen for mange penge. (...) Det må godt være professionelt på en eller anden måde. Dels for at koordinere, dels for at sikre at tingene ikke går helt galt."
(Lokal bestyrelsesformand)

HOME-Start bestræber sig således på at agere 'professionelt' og vise, at de er en ansvarlig samarbejdspartner for

kommunen. Her skelnes der imidlertid imellem den frivillig indsats og den organisatoriske del. Mens man bestræber sig på at udvikle en professionel organisationsstruktur, ønskes den frivillige indsats bibeholdt med de kvaliteter, der kendetegner netop denne type af arbejde. Der bliver afholdt forberedelseskurser for de frivillige, inden de skal ud at fungere som familieven, men der er fx ikke krav til de frivillige om, at de skal have en bestemt faglig baggrund, og man ønsker heller ikke at effektivisere denne del af arbejdet:

”Ja og det er jo rigtig nok, (...) det vi laver er jo en professionalisering af vores organisering, men vi ændrer ikke vores indsats. Det der foregår ude i familierne. Det er, som det skal være, og det har vi ikke tænkt os at lave om på, jo vi vil gerne hjælpe nogle gravide også, vi vil gerne hjælpe nogle flere fædre og sådan, men ellers er det ligesom den pakke, man får, og det er veldokumenteret, at den virker.” (Sekretariatsleder)

HOME-Start er altså en organisation, som tilbyder støtte til pressede familier baseret på frivilligt arbejde. De arbejder efter et internationalt koncept og ledelse, udvikling og koordinering af organisationen er professionaliseret. Organisationen betoner selv, at den ikke er en forening, som har medlemmer. De enkelte lokalafdelinger er afhængige af kommunernes økonomiske støtte. Det er således vigtigt for organisationen at vise kommunerne, at de opererer professionelt, og det fremhæves ofte, at konceptet har en effekt med henvisning til dokumenteret virkning.

De kommunalt ansatte opfatter ligeledes de frivilliges indsats som et supplement til de offentlige velfærdsydelser. Sagsbehandlere vurderer dog, at det er et supplement, som kan gøre en forskel for den enkelte familie, og inddrager derfor hjælpen fra HOME-Start i deres vurderinger af behovet for offentlige hjælp og støtte:

”Så kan jeg jo være usikker på, holder det her, og det overskud som mor måske ikke har lige nu, fordi der har været komplikationer af den ene eller anden art? Kan jeg få nogen i det frivillige til at støtte op omkring det i en periode, og der er jo for eksempel Home Start, som kan gå ind og bidrage med en frivillig person, som kan være sparringspartner for sådan en mor, og som kan bidrage til, at jeg tænker, (...) så kan mor godt med den støtte, der kan gives derfra, klare det, og hun er indstillet på, at det er sådan det skal være.” (Kommunal sagsbehandler)

Både i organisationen og i kommunalt regi er der en opfattelse af, at de frivillige sociale indsatser er et supplement til, eller komplementerer, de offentlige ydelser og baserer sig på en anden relationsdannelse, end den der finder sted i kommunalt regi. Organisationen er således opmærksom på ikke at blive en erstatning for kommunens sociale ydelser, men ønsker at være et alternativ, som dækker behov det ikke er muligt at dække via kommunen.

Forholdet mellem, hvornår noget kan opfattes som et supplement eller komplementerende til de kommunale ydelser, er imidlertid også afhængig af de kommunale sagsbehandlers opfattelse af de frivillige indsatser og hvordan de vælger at inddrage disse i den kommunale sagsbehandling. Når de kommunale sagsbehandlere opfatter den frivillige sociale indsats som et supplement, der kan udsætte eller tilsidesætte kommunale tiltag, er man tæt på, at frivilligheden fungerer mere som en erstatning end et supplement. Selvom der ikke er tale om, at de frivillige indsatser er en direkte erstatning for kommunale ydelser, og de frivillige organisationer er opmærksomme på ikke at fungere som sådan, kan de alligevel få indflydelse på, hvorvidt der vurderes at være behov for en kommunal indsats.

■ Samspelet mellem organisationen og de kommunalt ansatte

For både de frivillige og de kommunalt ansatte er det vigtigt, at armslængdeprincippet respekteres i samarbejdet om de enkelte borgere. Det vil sige, at der skal være respekt omkring rollefordelingen mellem de kommunale medarbejdere og de frivillige. HOME-Start har behov for, at de frivillige ikke opfattes som en del af det kommunale system, fordi det kan bringe den personlige og fortrolige relation til familierne i fare. Derfor er det personlige match mellem borger og frivillig en hjørnesten i det frivillige sociale arbejde i Home Start. Igennem det personlige match sikres, at relationen er personbåret mere end en professionel relation. De kommunalt ansatte har omvendt behov for, at der er en professionel og juridisk sikret fortrolighed mellem borgeren og sagsbehandleren, således at den viden, som sagsbehandleren har om borgeren, ikke formidles til den frivillige organisation og visa versa. Der er dog eksempler på, at både den lokale organisation og de kommunalt ansatte har oplevet, at den modsatte part har ønsket at dele viden om familierne, og derved været på kant med armslængdeprincippet:

”Fordi da ringer [organisationen] jo og gør opmærksom på nogle ting over for mig. Da har jeg jo min tavshedspligt. Der kan jeg jo ikke, altså, der kan ikke være en dialog her.” (Kommunal sundhedsplejerske)

”Ja, den sidste ikke, hvor jeg lige sådan tænkte: 'argh', altså det er selvfølgelig også den bruger, der har fortalt [organisationen] nogle ting. Og så er [organisationen] jo så hjælpsom, og der tænker jeg, der skal vi lige mingelere det her på plads. Om det er professionelt det her, eller om det er frivilligt.” (Kommunal sundhedsplejerske)

For organisationen handler det om at opbygge relationen til familierne på baggrund af personlige erfaringer og det personlige møde mellem familien og en frivillig. Det er den personlige relation, der skaber den tryghed og tillid, der skal bære relationen gennem forløbet. Derfor ønsker

de ikke at modtage for megen viden om familierne fra sagsbehandlerne, inden de selv møder familien:

”De [sagsbehandlerne] vælter ud med det, selvom jeg egentlig har sagt til dem. 'Du behøver faktisk ikke fortælle mig ret meget, jeg skal bare fortælle dig, at vi findes og sig til familien, vi er her'. Men det vælter ud. 'Nu skal du høre, og vi har bum bum bum, men vi kan ikke støtte dem.'” (Lokal koordinator)

På den måde tilstræber organisationen, at den ikke bliver opfattet som en kommunal aktør, og at den personlige relation bevarer en distance til det offentlige professionelle system. Begge parter finder det altså vigtigt at håndhæve et armslængdeprincip mellem organisationen og de kommunale medarbejders arbejde med familierne. Det betyder imidlertid også, at kontakten mellem de kommunale frontmedarbejdere og organisationen er begrænset:

”Altså fagpersonen her er en plakatsøjle, der fortæller om de tilbud, der er i byen.” (Lokal koordinator)

”...eller jeg arbejder jo ikke sammen med Home Start. Det er jo ikke sådan, at jeg ringer til [organisationen] og siger, nu skal du bare høre, kan jeg lige få en tilbagemelding. Nej vi arbejder jo ikke sammen. Men hun ved, at jeg er der, og jeg ved, at hun er der (...). På den måde skal der være fuldstændig vandtætte skodder mellem vores systemer, og det er der også.” (Kommunal sagsbehandler).

Det direkte samarbejde mellem organisationen og de kommunale frontmedarbejdere er altså overvejende et formidlingssamarbejde, hvor de kommunalt ansatte formidler deres viden om HOME-Starts eksistens videre til de familier, de skønner kan have gavn af den hjælp, organisationen tilbyder.

De 'vandtætte skotter' mellem organisationen og kommunens arbejde sikrer, på den ene side, at begge parter kan opbygge troværdige relationer til borgerne uden risiko for at kompromittere deres respektive roller. På den anden side betyder den skarpe adskillelse og den løse kontakt også, at organisationen konstant skal sørge for at gøre sig 'synlig' for de kommunale medarbejdere. I en travl kommunal hverdag og med en meget bred vifte af frivillige organisationer med specifikke sociale tilbud, kan det for sagsbehandlerne være vanskeligt at huske de enkelte organisationer, og hvad de tilbyder. Flere sagsbehandlere giver i undersøgelsen udtryk for, at de ansattes videreformidling af viden om de frivillige organisationer ofte baserer sig på personlige erfaringer med en or-

ganisations arbejde og 'tilfældige' møder med en organisation. Sagsbehandlerne har således en tendens til at benytte sig af de mest 'kendte' organisationer og de organisationer, som 'skiller sig ud', eller, på den kortere bane, de organisationer som lige har præsenteret sig for forvaltningen. En sagsbehandler fortæller, at lige efter at HOME-Start havde præsenteret sig på et møde i kommunen, var den meget i hendes bevidsthed. Kort efter henviste hun to familier til organisationen, men siden har der ikke været så meget opmærksomhed omkring organisationen. En anden fortæller, at der er mange frivillige organisationer at 'holde styr på', og at det er krævende at skulle etablere samarbejdsrelationer til de forskellige organisationer:

”Ja, jeg synes, vi havde ret meget fokus på det alle sammen lige derefter, også når vi f.eks. har den her åbne rådgivning, så ligger der er jo sådan et lager i baghovedet af, hvad har vi af muligheder (...). Og så kan man sige, at jo længere tid der er gået fra, at vi har hørt om det, jo mere forsvinder det jo også. Det er jo spændende, når vi kommer til at snakke om det nu, om jeg så lige pludselig (...) Det kan jeg jo ikke vide.” (Kommunal sagsbehandler)

”Det er et stort felt. Jeg kan have svært ved at overskue. Der er jo rigtig mange, der byder til med frivillighed. Det er det jo. Så jeg tænker bestemt positivt omkring det, det er jeg sikker på. Men det kræver jo også noget. Det kræver noget af os. Og vi skal samarbejde rigtig meget i forvejen.” (Kommunal sundhedsplejerske)

Det samme billede tegner sig i en spørgeskemaundersøgelse af 'Kommunale institutioners samarbejde med foreninger og frivillige' fra 2017. Her giver lederne udtryk for, at de to største udfordringer i samarbejdet med frivillige organisationer handler om manglende tid og resurser samt manglende overblik over, og personlig kontakt til, potentielle samarbejdspartnere blandt de frivillige organisationer. Selvom de fleste kommuner i dag har mere samarbejde med frivillige organisationer, og der er stor og meget positiv opmærksomhed omkring samarbejdet

mellem de kommunale institutioner og de frivillige organisationer, er det konkrete samarbejde i de fagprofessionelles dagligdag ret begrænset.

HOME-Start opfatter altså heller ikke de kommunale medarbejdere som en direkte samarbejdspartner, men mere som en mulighed for komme i kontakt med den målgruppe, som organisationen arbejder med. Alligevel oplever organisationen, at de kommunale sagsbehandlere har en eller anden grad af faglig forventning til, hvad organisationen kan tilbyde. De kommunale medarbejdere kontakter ofte Home-Start, når de står i en akut situation med en familie, som har brug for hjælp til konkrete situationer og ønsker, at organisationen skal stille med frivillige inden for relativt kort tid:

”Vedkommende ringer til mig og siger, at fagperson her har hørt om os og vil lige stikke en finger i jorden for lige at høre, hvor langt er vi, hvor store er vi. Altså kan der

komme en frivillig ud til en familie i morgen. Det får jeg rigtig tit det spørgsmål. Hvor hurtigt kan det gå. For vi har en familie her og nu, der har det rigtig skidt, men forvaltningen kan ikke gøre noget, fordi der ikke er en bekymring på et barn.” (Lokal koordinator)

Det kan, i denne undersøgelse, derfor virke som en tilsnigelse at tale om et egentligt samarbejde. Samspejlet mellem HOME-Start og de kommunale medarbejdere foregår mere som en formidlingssamarbejde. Særligt hvis man tænker på statens og kommunernes bestræbelser på at 'samskabe' offentlige velfærdsydelser med henblik på at give frivillige civilsamfundsaktører mere indflydelse på kommunale beslutninger og planlægning af velfærd, og hvor det offentlige og civilsamfundet udvikler og producerer løsninger i fællesskab. I HOME-Start mener man, at kommunens motivation for at samarbejde delvist handler om økonomi og ikke nødvendigvis så meget om indflydelse:

”Jeg mener helt klart, at det hænger sammen med økonomien. Ikke fordi jeg siger, at de er sådan nogle onde nogle. Men det er helt klart, at det passer som fod i hose med, at man siger, at man ikke har flere penge, og så kommer vi og hjælper, havde jeg nær sagt. (...) Og ind imellem så er det også svært ud fra (...) altså hvad er hvad? Hvad kommer først? For nu kan man sige, at nu kan det også være, at vi er blevet mere demokratiske, vi skal støtte hinanden osv. osv. Men vi får jo ikke en pind mere indflydelse, så på den måde er det jo ikke mere demokratisk, end det var for 10-15 år siden.” (Lokal bestyrelsesformand)

En undersøgelse af kommunale fagcheferes forventninger til og vurderinger af samarbejdet med civile aktører viser ellers, at fagchefernes forventninger til samarbejdet netop handler om værdier som øget tillid mellem borgere og kommune, styrkelse af de civile aktørers rolle i samfundet og øget demokratisering af de kommunale opgaver.

OM UNDERSØGELSENS DATA OG METODE

Data til denne undersøgelse HOME-Starts samarbejde med Odense Kommune er indsamlet over en to-årig periode. Data består af observationer, interview, fokusgruppeinterview og desk-research i form af dokumenter og hjemmesider.

Der er gennemført observationer ved møder mellem Odense Kommune og frivillige organisationer på det sociale område, på forberedelseskursus for frivillige familievenner og i forbindelse med interviews. Der er gennemført i alt 10 interview til undersøgelsen:

- 6 interview og fokusgruppeinterview med organisationsrepræsentanter (frivillige, bestyrelsesmedlemmer og lønnede medarbejdere), som har involveret i alt 12 personer.
- 4 enkelt-interview med kommunale sagsbehandlere og sundhedsplejersker.

Diskussion

Denne undersøgelse af samspillet mellem den frivillige sociale organisation HOME-Start og Odense Kommune har fokuseret på HOME-Start's organisering og karakteren af samarbejdet mellem lokalafdelingen og kommunen på det sociale område.

Sammenfattende peger undersøgelsen på, at samspillet mellem kommunen og HOME-Start er dobbeltsidet. På den organisatoriske side er der tale om et professionelt samarbejde. HOME-Start har en professionel organisering, og er centraliseret på en sådan måde, at alle lokalafdelinger skal tilslutte sig det fælles udgangspunkt, som konceptet udgør. Desuden er det et krav, at alle lokalafdelinger skal have en lønnet koordinator. Det betyder, at der er et relativt stort antal lønnede medarbejdere i forhold til antallet af frivillige. Driften af en lokalafdeling er derfor forholdsvis omkostningstung, og siden organisationen ikke har en medlemsbasis, er den afhængig af finansiering fra kommuner, puljer, fonde m.m. I 2017 betød det blandt andet, at tre af organisationens lokalafdelinger var lukningstruede på grund af manglende kommunal finansiering. De lokale afdelinger er således afhængige af finansiering fra kommunen.

På den anden side er der et praktisk samarbejde mellem organisationen og de kommunale frontmedarbejdere. Kernen i dette samarbejde er de frivilliges relationer til familierne og er ikke underlagt samme bestræbelser på professionalisering. Relationen mellem organisationen og de kommunale medarbejdere er styret af et armslængdeprincip, som begge parter har stor interesse i. Med dette princip følger dog også, at der er begrænset kontakt mellem de kommunale medarbejdere og organisationen. Reelt begrænser samarbejdet sig til at være en form for formidlingssamarbejde, hvor de kommunale medarbejdere oplyser borgere, som de er i kontakt med, om HOME-Start og muligheden for at få støtte derfra.

De kommunale fagprofessionelle og HOME-Start mener samstemmende, at de frivillige komplementerer eller

supplerer de kommunale velfærdsydelser, og at det er vigtigt, at de ikke fungerer som erstatning for kommunale indsatser. Men hvor grænsen går mellem at komplementere og erstatte afhænger af mange faktorer, herunder udviklingen i den kommunale velfærd, og hvordan de kommunalt ansatte vælger at inddrage den frivillige støtte i deres vurdering af familiernes behov for hjælp.

Samspillet mellem en organisation som HOME-Start og kommunen har altså en professionel side og en praktisk side. På det dagligdags og praktiske område er samarbejdet dog relativt begrænset. Samspillet mellem de to parter bærer mest af alt præg af parallel opgaveløsning, hvor organisationen bidrager med supplerende støtte til familier, som ikke er dækket af kommunens ydelser, og kommunen kan gøre brug af organisationen i det omfang, den finder det formålstjenligt. Denne form for samspil er ikke nødvendigvis forskellig fra mange andre organisationer på det sociale område, som er baseret på frivilligt arbejde, men som bestyrelsesforkvinden antyder, er det demokratiske potentiale og 'samskabelse' begrænset i denne form for samarbejde.

LITTERATUR

Boje, T.P. (2017). *Civilsamfund, Medborgerskab og Deltagelse*. Hans Reitzels Forlag.

Center for Frivilligt Socialt Arbejde (2017). *Frivilligrapporten 2016-2018: Tal om kommuner og Frivillighed* – Analyse af kommunernes engagement og samarbejde på det frivillige velfærdsområde.

Henriksen, L.S., Smith, S.R., og Zimmer, A. (2015). *Welfare Mix and Hybridity. Flexible Adjustments to Changed Environments. Introduction. Voluntas: International Journal of Voluntary and Non-profit Organizations*.

HOME-Start Familiekontakt Danmark. (2018). *Årsberetning 2017*. https://home-start.dk/wp-content/uploads/2018/03/HOME-START_aarsberetning_2017.pdf

HOME-Start Odense. *Årsberetning 2017 - Refleksion over afdelingens udvikling*. <http://odense.home-start.dk/files/2017/12/Årsberetning-2017-.pdf>

Hustinx, L., De Waele, E., og Delcour, C. (2015). *Hybridisation in a corporatist third sector regime: paradoxes of 'responsibilised autonomy'*. *Voluntary Sector Review*. Policy Press.

Ibsen, B. og Levinsen K. (2017). *Kommunale institutioners samarbejde med foreninger og frivillige*. Movements. SDU.

Ibsen, B. og Espersen, H.H. (2016). *Kommunernes samarbejde med civile aktører - Forskelle og ligheder i forventninger, praksis, samarbejds partnere og oplevet udbytte*. SDU og KORA.

Pestoff, V. (2012) *Co-production and Third Sector Social Services in Europe: Some Concepts and Evidence*. *Voluntas: International Journal of Voluntary and Nonprofit Organizations*.

FRIVILLIGT SOCIALT ARBEJDE - AUTONOMI OG AFHÆNGIGHED

KORT FORTALT publikationer fra forskningsprojektet:

Civilsamfundet som 'motor' i facilitetsudvikling

Frivillige på plejecentre: Venneforening eller 'egne frivillige'

Samspejlet mellem lokale flygtningeorganisationer og kommunale institutioner

Borgerinddragelse i lokaludvikling: Borgerstyret budgettering og dialogmøder

Frivilligt socialt arbejde - autonomi og afhængighed

Frivillige grønne kræfter - samarbejde med frivillige på det grønne område

'Frie frivillige' i kommunen

Se alle udgivelser fra forskningsprojektet på projekthjemmesiden:

www.sdu.dk/frivillig-kommunal